

DE KLEINE KRONIEK

het mededelingenblad van de
OUDHEIDKAMER voor TIEL
en **OMSTREKEN**

Uitgave: Vereniging Oudheidkamer voor Tiel en Omstreken
<http://www.oudheidkamer-tiel.nl>
Redactie: Frits Kat
Koos Gelens
Pierre van der Schaaf
Annemarie Daalderop
Liesbeth de van der Schueren-Bauduin
Redactieadres: Nieuwe Tielseweg 20-23, 4001 JW Tiel Tel. 0344-620220
E-mailadres: secretaris@oudheidkamer-tiel.nl

Maart 2014

De lezing over Steenfabrieken in het rivierengebied, die op maandag 10 maart door mevrouw J. van Rijn zou worden gehouden, kan helaas op die dag geen doorgang vinden.

DEZE LEZING WORDT VERZET NAAR DINSDAG 11 MAART A.S., aanvang 20.00 uur.

vrijdag 28 maart a.s. om 14.00 uur. Mini-excursie Begraafplaats "Ter Navolging" en Stads-wandeling historische begraafplaatsen in Tiel

In plaats van de vervallen lezing door de heer van Rappard en in het verlengde van de door Jan Hogendoorn voor onze leden verzorgde lezing op donderdag 27 februari j.l. over de historische begraafplaats "Ter Navolging", wordt op vrijdag 28 maart a.s. een rondleiding georganiseerd op deze begraafplaats aan de Lingedijk, hoek Stationsweg, in Tiel. Samenkomst in/bij het Baarhuisje, rechts achterin vanuit de ingang bezien, aanvang 14.00 uur. In aansluiting daarop is de mogelijkheid tot deelname aan een wandeling langs en bezoek aan enkele historische begraafplaatsen in Tiel. Deze stadswandeling start bij "Ter Navolging" en voert via het voormalige Slachthuis naar de Rooms-katholieke Begraafplaats en de Joodse Begraafplaats. Deze laatste begraafplaats is slechts zelden toegankelijk voor publiek en is, net als "Ter Navolging" en het hek van de R.K. Begraafplaats, een Rijksmonument.

Op de Joodse Begraafplaats hebben mannen alleen toegang als zij een hoofddekseel dragen.

Zonder hoofddekseel mag hen daar geen toegang worden verleend!

Via "School A" en de Stationsstraat met tal van interessante Jugendstil gevels eindigt de wandeling bij het station, op zich ook een historisch gebouw. Daar is in "Buitensporig" uiteraard gelegenheid tot napraten onder het genot van een consumptie (voor eigen rekening).

De rondleiding op "Ter Navolging" en de daarop aansluitende wandeling worden, inclusief de toelichtingen verzorgd door de "Stichting tot instandhouding van historische begraafplaatsen in Tiel en omstreken". Voor nadere informatie kan contact worden opgenomen met de secretaris van deze stichting, Pierre van der Schaaf (info@schaafadvies.nl) of 06 53 84 81 85.

Parkeren kan op de P&R parkeerplaats schuin achter de fietsenstalling rechts bij het station Tiel.

In de gehele omgeving van "Ter Navolging" zijn geen vrije parkeerplaatsen beschikbaar. Als u daar als niet-vergunninghouder gaat parkeren kost u dat tegen de € 100 !

Deelname aan deze mini-excursie is gratis. Om het aantal gidsen (ca.10 personen per gids) goed af te kunnen stemmen op het aantal belangstellenden **wordt aanmelding op prijs gesteld.**

Dat kan door middel van de site van de Oudheidkamer of door middel van bijgevoegde strook op pagina 3.

donderdag 10 april a.s., aanvang 19.30 uur Algemene Ledenvergadering.

Na afloop van het officiële gedeelte zullen Frits Kat en Emile Smit een programma verzorgen getiteld "Geschiedenis kan (ook) leuk zijn!" De sprekers lopen in korte tijd een aantal momenten uit de wereldgeschiedenis langs, waarbij blijkt dat politici en andere personen in het nieuws soms ongewild leuk kunnen zijn. Er zijn opmerkelijke foto's en als die er niet zijn is er altijd het middel tot een lach: de spotprent. Glimlach om de flaters van serieuze mensen.

zaterdag 12 april a.s. Grote excursie naar Delft; Geschiedenis van Delft in hoofdlijnen

Omstreeks 1050 ontstond Delft rond een nederzetting van graaf Floris I van Holland. De naam Delft (van delf = gracht) geeft aan dat de stad in waterrijk gebied lag en inderdaad ontwikkelde het middeleeuwse Delft zich binnen een raamwerk van grachten. Aan de Oude Delft stond een houten parochiekerk, die de voorloper werd van de Oude Kerk (13 de eeuw) Hierin liggen verschillende belangrijke figuren begraven zoals de zeehelden Piet Heyn en Maarten Harpertz Tromp, de schilder Jan Vermeer en de natuurkundige Antonie van Leeuwenhoek. Al vroeg kwamen zuivel- en lakenhandel en bierindustrie tot ontwikkeling. In 1246 schonk graaf Willem II Delft stadsrechten. Ook werden stadsmuren aangelegd maar die werden op bevel van hertog Albrecht van Beieren in 1359 weer afgebroken. De stad herstelde zich echter snel. Zo werd b.v. in 1389 de Delfshavense Schie gegraven, waardoor zich via de verbinding met de Maas een uitgebreide scheepvaart kon ontwikkelen. Ook werd begonnen met het herstel van poorten, muren en grachten. Vijf jaar eerder was men begonnen met de bouw van de Nieuwe Kerk. Hierin bevindt zich de grafkelder van de Oranjes, het marmeren praalgraf van Willem van Oranje, de graftombe van koning Willem I en een gedenkteken voor Hugo de Groot. Gedurende Opstand tegen Spanje was Delft een van de belangrijkste bolwerken. Willem van Oranje verbleef er vaak. Hij woonde dan in het Agathaklooster aan de Oude Delft dat in 1580 door hem in gebruik werd genomen als Prinsenhof. In 1584 werd hij aldaar doodgeschoten door Baltazar Gerards. De grootste welvaart bereikte Delft in de 17-de eeuw. Weliswaar begon de bierindustrie te stagneren maar daarvoor in de plaats kwamen tapijtweverijen en plateelbakkerijen. Vooral de laatste nijverheid heeft veel voor de stad betekend. Het Delfts blauw van de Porceleyne Fles staat nu nog steeds in hoog aanzien. Dat de stad belangrijk was , blijkt uit het feit dat de stad één van de zes stemhebbende steden was in de Staten van Holland. Ook had Delft een kamer van zowel de V.O.C. als de W.I.C. Tegen het einde van de 17-de eeuw en in de loop van de 18-de eeuw begon Rotterdam, vooral op het gebied van de handel, een geduchte concurrent te worden. Pas aan het eind van de 19-de eeuw leefde Delft weer op door de komst van nieuwe industrieën: Calvé, Gist-Brocades, de Nederlandse Kabelfabriek en vooral door de oprichting van de Technische Hogeschool in 1906.

Na de Tweede Wereldoorlog werd Delft aanzienlijk uitgebreid maar desalniettemin bleef de oude binnenstad zeer gaaf behouden.

Dagprogramma:

08.45 uur vertrek per bus vanaf de voorzijde van station Tiel (de zuidzijde)

10.15-11.15 uur koffie/thee met lekkernij in een restaurant op de Markt

11.15-12.45 uur wandeling door de binnenstad onder leiding van stadsgidsen, incl. bezoek aan de Grote Kerk

12.45-13.45 uur broodjeslunch met kopje soep, koffie/thee, melk in restaurant Het Boterhuis op de Markt

14.00-14.45 uur boottocht door de Delftse grachten

15.00-16.00 uur vrij te besteden, b.v. bezoek aan het huis (nu museum) van schilder en verzamelaar Paul Tetar van Elven (1823-1896), Koornmarkt 67; (Museumjaarkaart toegestaan) of aan het bedrijf De Candelaer, Kerkstraat 13A, waar Delfts Blauw wordt beschilderd en verkocht

16.00-16.45 uur drankje ter afsluiting in restaurant Het Boterhuis

17.00 uur vertrek van de bus naar het stationsplein in Tiel

18.30 uur aankomst in Tiel.

De kosten voor deze busreis zijn € 35,00 per persoon voor leden en € 45,00 per persoon voor introducés.

Deelname uitsluitend door overmaking van de reiskosten op bankrekening NL95INGB0004240023 ten name van Oudheidkamer Tiel, onder vermelding van "excursie Delft", uw naam/namen en voorletters. Deelname heeft plaats in volgorde van inschrijving en betaling!

Graag uw aandacht voor het volgende:

In verband met de steeds hoger wordende portokosten voor verzending van de Kleine Kroniek per post hebben wij u al eerder gevraagd ons te laten weten of de digitale versie hiervan voor u voldoende is en dat u daarnaast niet ook nog een "papieren" Kroniek wilt ontvangen.

Velen van u krijgen ons mededelingenblad namelijk niet alleen per e-mail maar ook per post.

Het zou het secretariaat veel werk schelen!

Natuurlijk blijven de leden die niet over een e-mailadres beschikken ons mededelingenblad per post ontvangen.

Websites over de ‘grillige Waal’

Tijdens zijn lezing over 1000 jaar dynamisch leven bij de grillige Waal op dinsdag 10 december jl. heeft Ferdinand van Hemmen een aantal interessante websites genoemd voor wie meer informatie of inspiratie zoekt. Op verzoek van het bestuur van de Oudheidkamer Tiel heeft hij hiervan een overzicht gemaakt.

Vandaag de dag kun je thuis achter de computer een reis in de ruimte en de tijd maken, fantastisch bij het speuren naar de historische achtergronden van stad, dorp en rivier. Het zijn de volgende websites:

- <http://watwaswaar.nl/>:
Een website die toegang verleent tot historische kaarten uit de 19e en 20e eeuw. De oudste kaart is de kadastrale kaart van 1832. Bij die kaart zitten ook tabellen van o.a. grondeigenaren/vruchtgebruikers en grondgebruik.
- <http://avag.geldersarchief.nl/onzebeeldbank>:
Beeldbank van het Gelders Archief; deze website ontsluit een schat aan historische kaarten, prenten en foto's.
- <http://www.ahn.nl/>:
Website die toegang geeft tot het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN), een bestand met voor heel Nederland gedetailleerde hoogtegegevens. Het kaartbeeld kan worden opgevat als een digitale hoogtekaart die inzicht geeft in het natuurlijke landschap. Allerlei elementen hiervan zijn te onderscheiden. Zoals de ruggen van de verlande riviermeanders en de komachtige laagten die vóór de bedijking deel uitmaakten van de overstromingsvlakten van de rivieren. Aan de hand van het AHN kunnen ook terpen worden ontdekt, eeuwenlang gebouwd voor behoud van droge voeten. Soms is zelfs te zien waar de aarde werd gehaald voor het opwerpen van die heuvels.
- <http://www.verhalenbank.nl/>:
Een website van het Meertens Instituut waarop prachtige volksverhalen kunnen worden gevonden, van oude sagen en legenden, vaak in dialect, tot hedendaagse moppen en broodjeaapverhalen.
- Google Earth:
Op deze website kun je elk gebied in vogelperspectief bekijken. Raadpleging van Google Earth is vooral interessant in combinatie met gebruik van AHN en historische kaarten.

⌘-----

INSCHRIJFSTROOK voor mini-excursie Begraafplaats "Ter Navolging" en Stadswandeling historische begraafplaatsen op vrijdag 28 maart a.s.

Naam/namen:

Adres:

Telefoonnummer:

wil(len) deelnemen aan de mini excursie Begraafplaats "Ter Navolging" en stadswandeling historische begraafplaatsen in Tiel op vrijdag 28 maart a.s.

Versturen aan Annemarie Daalderop, Nieuwe Tielseweg 20-23, 4001 JW Tiel (a.daalderop1@kpnplanet.nl)

Telefoonnummer: 0344-620220